

Sihtkontrolli kokkuvõte

2019. aastal täiendatud töötervishoiu ja tööohutuse seaduses on välja toodud psühhosotsiaalsed ohutegurid. Nendeks on õnnetus- või vägivaldaohuga töö, ebavõrdne kohtlemine, kiusamine ja ahistamine tööl, töötaja võimetele mittevastav töö, pikaajaline töötamine üksinda ja monotoonne töö ning muud juhtimise, töökorralduse ja töökeskkonnaga seotud tegurid, mis võivad mõjutada töötaja vaimset või füüsilist tervist, sealhulgas põhjustada tööstressi.

Seadusega on tööandjale pandud kohustus psühhosotsiaalsest ohutegurist tuleneva tervisekahjustuse ennetamiseks rakendada abinõusid, sealhulgas kohandada töökorraldus ja töökoht töötajale sobivaks, optimeerida töötaja töökoormust, võimaldada töötajale tööpäeva või töövahetuse jooksul töötaja hulka arvatavad vaheajad ning parandada ettevõtte psühhosotsiaalset töökeskkonda.

Tulenevalt seaduse muudatusest kontrollis Tööinspeksioon, kuidas on tööandjad arvestanud uusi psühhosotsiaalseid ohutegureid ja kuidas neid on kajastatud riskianalüüsis. **Sihtkontrolli raames kontrolliti 70 ettevõtet, kus vastavad ohutegurid on igapäevaseks kaaslaseks töökeskkonnas ehk tervishoiuasutustes ja hooldekodudes.**

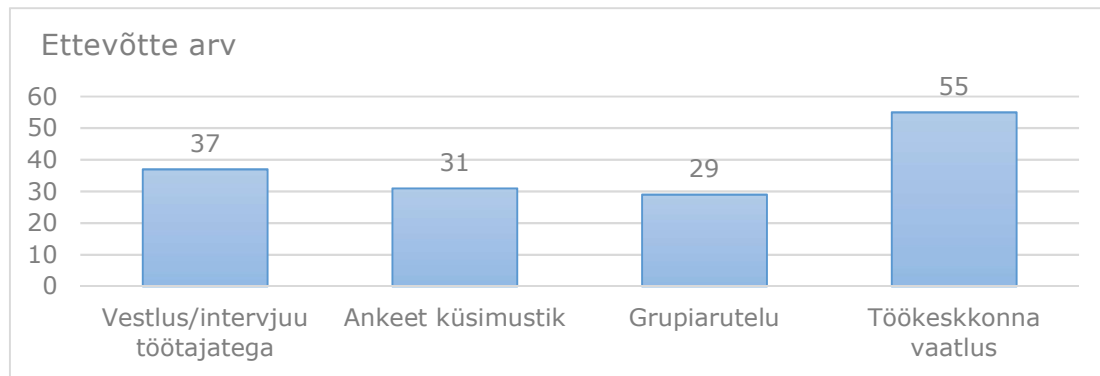
Kuna mõningaid eelnevalt nimetatud psühhosotsiaalseid ohutegureid on esmapilgul väga raske tuvastada, siis sihtkontrolli läbi viies küsitlesid töötervishoiu tööinspektorid ka töötajaid, et teada saada ettevõtte võimalikke kitsaskohti. Töötajatele jagati ankeedid, mis täidetuna tagasi küsiti pärast kontrolli lõppu. Ankeetidest tuli välja töötajate anonüümsed hinnangud töökeskkonnas valitsevate psühhosotsiaalsete ohutegurite kohta. Üldiselt võib hinnata, et hooldajad on sageli stressis, tööd on vaja teha mõnikord kiirustades ja nii mõnigi kord on töö emotsionaalselt raske.

Sihtkontrolli raames selgus, et riskianalüüsi dokument on koostatud 65 ettevõttel, mis on väga positiivne märk. Nendest 13 ettevõttel on tellitud riskianalüüsi koostamine teenusepakkujatelt. Riskianalüüsis ei ole hinnatud 16 ettevõttel psühhosotsiaalseid ohutegureid ja 17 ettevõttel on hinnatud need osaliselt.

Vastavalt seaduse muudatusele ei ole 2019. aasta lõpuks täiendanud 41 ettevõtet oma töökeskkonna riskianalüüsi. Siinkohal soovitame tööandjal ülesse otsida enda töökeskkonna riskianalüüs, hinnata psühhosotsiaalsed ohutegurid kriitilise pilguga üle arvestades seaduse muudatusega.

Sihtkontrolli raames andsid töötervishoiu tööinspektorid ettevõtete riskianalüüsidele hinnangu ja selgus, et **31 ettevõtte riskianalüüsid vastasid tegelikkusele** ehk kajastasid töökeskkonna hetke seisuga ja neis kõigis on peamised psühhosotsiaalsed ohutegurid tuvastatud ja hinnatud vastavalt tegelikkusele.

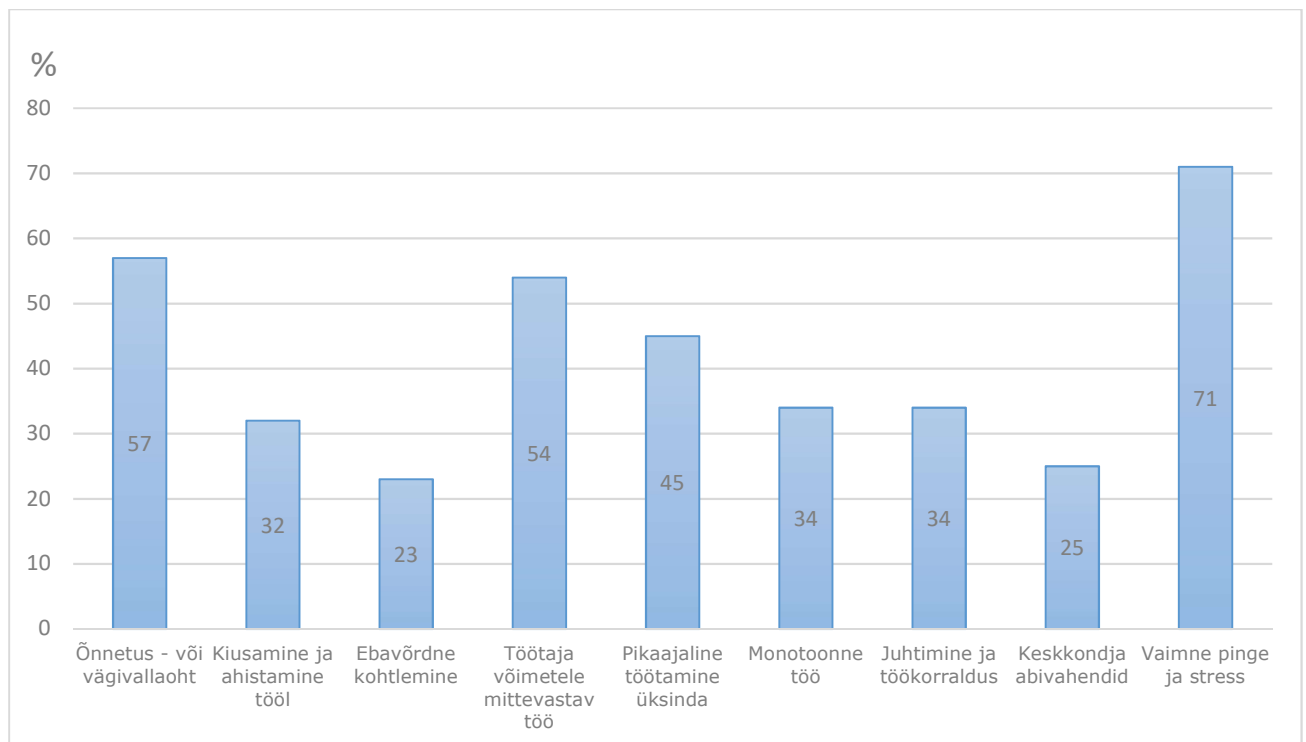
Riskianalüüsi koostamiseks kasutati enamasti töökeskkonna vaatlust ja töötajatega vestlust. Tihti on neid kahte meetodit kasutatud ka koos (joonis 1).

Joonis 1. Töökeskkonna riskianalüüsi läbiviimiseks kasutatud meetodid.

Töötervishoiu tööinspektorite hinnangul on töötajate esindajad osalenud 62% riskide hindamise protsessis olulisel määral. Soovitame igal juhul kaasata kõiki töötajaid ja töökeskkonnavolinikke riskide hindamise läbi viimisesse, sest just töötajad on need inimesed, kes igapäevaselt puutuvad kokku psühhosotsiaalse ohuteguriga ning oskavad pakkuda häid lahendusi riskide maandamiseks. te kaasamine töökeskkonna tooma välja konkreetsed ohud ja pakkuma välja lahendusi ohtude maandamiseks.

Peamised ohutegurid, mida riskianalüüsis hinnati on vaimne pinge ja stress, õnnetus – või vägivaldaoht ja töötaja võimetele mittevastav töö. Kõige vähem tähelepanu pöörati ebavõrdsele kohtlemisele, keskkonna seesele psühhosotsiaalsete ohuteguritele ja kiusamisele ning ahistamisele töö (joonis 2).

Joonis 2. Ohutegurid, mida on arvestatud riskide hindamisel.

Kontrolli käigus selgus, et tegelikult antud tegevusvaldkonnas tuntakse psühhosotsiaalseid riske väga hästi ja nendega tegeletakse palju, kuid neid ei osata seostada otseselt töökeskkonnaga vaid võetakse kõike enesestmõistetavana, sest ametkoht ja tegevusala lihtsalt on erilise spetsiifikaga. Näiteks ei oska töötaja seostada kolmanda isiku vägivalda, mis viitab ohtudele ning füüsilisele ja psühholoogilisele vägivaldale (nt verbaalne vägivald),

mille on põhjustanud kolmandad isikud nagu kliendid, patsiendid ja aegajalt nende sugulased, töökeskkonna ohutegurina, mida võiks riskianalüüsis hinnata. Kõiki tegevusi ei dokumenteerita ja ei nähta selleks vajadust.

Töötajad on saanud väljaõppe psühhosotsiaalsete ohutegurite ennetamiseks 68% ettevõtetest. Töötervishoiu tööinspektori hinnangul juhendatakse töötajaid asjakohaste juhenditega 50% ettevõtetes. Sihtkontrolli ajal käisid väga paljud hooldajad täiendavalt koolis õppimas, et omandada vastavat tasemetunnistust, mis uuest aastast nõutav. Seega väga paljud töötajad said täiendavaid teadmisi psühhosotsiaalsetest ohuteguritest ja nende maandamise võimalustest.

Riskianalüüsi alusel on koostatud tegevuskava 69% ettevõtetel ja abinõud ning meetmed psühhosotsiaalsete ohutegurite maandamiseks on kirjeldatud ainult pooltes ehk 51% tegevuskavades. **Töötervishoiu tööinspektori hinnangul on võetud kasutusele erinevaid meetmeid ohutegurite maandamiseks 66% kontrollitud ettevõtetest.**

Töötajate tervisekontroll on täiesti korraldamata 34% ja osaliselt 13% tööandjatest. Kõige enam rikkumisi on tervisekontrollide korraldamata jätmise ootool töötavatele ja bioloogiliste ohuteguritega kokku puutuvatele töötajatele.

Sihtkontrolli peamine eesmärk oli suurendada tööandjate ja töötajate teadlikkust esinevatest psühhosotsiaalsetest ohuteguritest, nende ärahoidmise võimalustest ja suunata tööandja tegevust töötajate tervist hoidva töökeskkonna loomisel. Tööinspektorite hinnangul sai eesmärk täidetud, sest väga paljude tööandjate juures pidi tegema selgitustööd spetsiifiliste ohutegurite ja töötervishoiu ja tööohutuse seaduse üldiste nõuete kohta.

Sihtkontrolli tulemustest lähtuvalt soovitab Tööinspeksioon:

1. Töökeskkonna riskianalüüsis vaadata psühhosotsiaalsed ohutegurid kriitilise pilguga üle ja vajadusel täiendada arvestades seaduse muudatusega;
2. Psühhosotsiaalsed ohutegurid hinnata riskianalüüsis vastavalt tegelikkusele ehk kajastada töökeskkonna hetke seisut;
3. Töökeskkonna riskianalüüsi täiendamisse kindlasti kaasata töökeskkonnavolinik ja teised kolleegid;
4. Töökeskkonna riskianalüüsis hinnata kolmandate osapoolte või patsiendi ettearvamatut käitumist, nii füüsilist kui ka verbaalset.
5. Tööandja korraldab töötaja tervisekontrolli enne bioloogiliste ohutegurite kokkupuute algust ja ootöötaja tervisekontrolli enne ootööl asumist.

Ohutu ja turvalise töökeskkonna loomisel on teile vajadusel abiks ka Tööinspeksiooni töökeskkonna konsultandid. Konsultant nõustab tööandjat töökeskkonna juhtimissüsteemi loomisel. Töökeskkonna konsultandi teenus on ettevõttele tasuta. Kui soovite kutsuda töökeskkonna konsultanti oma ettevõttesse, saatke palun e-kiri Tööinspeksiooni üldadressile ti@ti.ee.